

OSZTÁLYTERMI DISKURZUSOK ELEMZÉSE

2021/2022. tavaszi félév

dr. habil. Schirm Anita

schirmanita@gmail.com

<https://www.youtube.com/c/Nyelveszetmindenkinnek>

A kurzus fő célkitűzése:

A kurzus célja a tanári kommunikáció hatékonyságának javítása pedagógiai, társalgáselemzési, szövegtani szempontból.

Módszer: az elméleti keret megismertetése után a tanári beszéd tanórai dominanciájának és redundanciáinak a megfigyelése, mikrotanítások során a tanári kommunikáció hatékony eszközeinek alkalmazása, gyakorlása.

A kurzus teljesítésének feltételei:

- A szemináriumon való rendszeres és aktív részvétel, maximum 2 hiányzás megengedett.
- a) Mikrotanítás tartása és órai elemzés vagy b) kiselőadás tartása a megbeszélte témából az előre egyeztetett időpontban

A félév végi jegy a kiselőadás vagy a mikrotanítás és az elemzés jegyéből, valamint az órai aktivitásból tevődik össze.

A kurzus főbb témakörei

- A tanórai diskurzusok lokális és globális szerveződésének, jellegzetes szekvenciának, jellemző grammatikai szerkezeteinek áttekintése
- Az online és a jelenléti oktatás különbségei a diskurzuselemzés szemszögéből
- A tanári beszéd kultúra összetevőinek tudatosítása (a beszédhangzás, a retorikai eszközök alkalmazása, a fatikus elemek módja, a kérdések használata, a kommunikáció nem nyelvi jeleinek az alkalmazása)
- Grice maximái a tanórákon
- Leech udvariassági elvei a tanórákon
- A tanári magyarázatok jellegzetességei (logikai viszonyok, érvelés)
- A tanári kérdések elemzése (funkció, legfontosabb változatok, jellegzetes grammatikai szerkezet)
- A tanári instrukciók jellemzése (grammatikai forma és a nyelvi udvariassággal való kapcsolat)
- A tanári értékelő megnyilatkozások lehetséges változatai (tipikus nyelvi formáik, lexikai elemek)
- A diskurzusjelölők használata az osztálytermi kommunikáció szövegtípusaiban
- A tanári beszéd főbb sajátosságainak és a tanári beszéd redundanciáját előidéző tényezőknek a megismerése
- A tanári szerep átalakulásának a hatása az osztálytermi kommunikációra
- A tanítási módszerek és az alkalmazható munkaformák kritikai megfigyeltetése az elemzések és a mérések tükrében
- A tankönyvszöveg érthetőségének vizsgálati szempontjai
- A metaforák szerepe a tanításban

Ajánlott irodalom:

Antalné Szabó Ágnes 2006: *A tanári beszéd empirikus kutatások tükrében*, Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest

Boronkai Dóra 2009: *Bevezetés a társalgáselemzésbe*, Ad Librum Kiadó, Budapest

Herbst Mária 2010: *Tanári beszédmagatartás*, Szegedi Egyetemi Kiadó, Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, <http://acta.bibl.u-szeged.hu/40116/>

Zrinszky László 2002: *Gyakorlati pedagógiai kommunikáció*, ADU-FITT Image, Budapest